

גליח 433
שנה ו' תשפ"א

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

דג יקר לכבוד ערב יום כיפור

אמר רבי תנחומא: מעשה היה ברומי בערב יום הכפורים, והיה שם חייט אחד איש ישראל והלך ליקח לו דג שמן לכבוד היום, נזדמן הוא ונערו של אפרכוס שהיה מושל המדינה, ושניהם היו עומדים על המקח, והיה זה מעלה בדמים וזה מעלה בדמים עד שהגיע לשנים-עשר דינרים, ונטלו אותו חייט, באמצע הסעודה שאל אפרכוס את נערו: למה לא הבאת לי דג? אמר לו: מרי, לא אשקר לך, הלכתי ולא היה שם אלא דג אחד, ונודמנתי אני ויהודי אחד לקנות אותו, והיה מעלהו בדמים ואני מעלה בדמים, עד שהגיע לשנים עשר דינרים, מה היית מבקש שאביא לך דג בשנים-עשר דינרים? שאל הנער. שאל אותו: מי הוא? אמר לו: אדם פלוני. שלח אחריו ובא לפניו, אמר לו: מה ראית חייט יהודי שאכלת דג בשנים-עשר דינרים? אמר לו: אדוני המושל, יש לנו יום אחד, שכל החובות שאנו עושין כל ימות השנה הוא מכפר עלינו, ובשעה שהוא מגיע אין אנו צריכין לכבדו? אמר: כיון שהבאת ראייה לדברך הרי אתה פטור, מה פרע לו הקב"ה? הלך ופתח אותו דג, וזימן לו הקב"ה מרגלית טובה, והיה מתפרנס ממנה כל ימי חייו.

(עפ"י בראשית רבא י"א - ד')

פרשת השבוע

אור גדול בליל יום כיפור

איתא מהרה"ק רבי פנחס מקארין זיע"א, הטעם שבליל יוה"כ כל בני ישראל בוכים, אפילו פשוטי עם, מכיון שבליל יוה"כ מגיע כזה אור, שא"א להשיגו, וא"א לסבול אותו, כי הוא יותר גדול מהגופים שלנו, ולכן מתלבש האור הזה בדמעות בני ישראל.

תחילת תשובה - ואהבת לרעך כמוך

איתא בשם הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זיע"א, אפילו בשעה שאדם הולך בערב יום הכפורים מלובש בקיט"ל ונרות בידו. אם יאמר לו חברו, לך עמי לטייל ודאגה בלבי אשיחנה, ילך עמו, כי מה הוא רוצה לעשות ביוהכ"פ? תשובה. וזה תחילת התשובה, כי "ואהבת לרעך כמוך" זה כלל גדול בתורה עכ"ל.

לעורר רחמים לפני כל נדרי

מסופר: פעם אחת כשבא הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זיע"א לביהמ"ד לתפלת כל נדרי, השעין

ברכת שהחיינו בשמחה

פעם בליל כל נדרי אמר הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א שאמר בשם אביו הרה"ק מוהרי"ד מבעלזא זיע"א, דאיך יתכן לברך שהחיינו בליל יום הקדוש? הרי שהחיינו בא לשמחה, וביום הקדוש אדם מלא פחד מזהר גאונו ית"ש. אמנם, אם האדם נותן אל לבו צדקת ה' לבני ישראל, לתת לנו יום קדוש ואדיר הלזה ליום סליחה וכפרה על כל עוונותיהם, והקב"ה פותח יד בתשובה, לא כהתשובה נפש החוטאת תמות. א"כ מזה גופא יתמלא האדם ברוב שמחה שיש תקנה לעוונותיו, ושפיר יוכל לברך בשמחה שהחיינו.

זמני השבת

זמני יציאת החג
ירושלים 7:04 ת"א 7:06 ר"ת: 7:42

יום הכיפורים

זמני כניסת החג
ירושלים: 5:53 ת"א: 6:08

מעשה שהיה

קידוש השם, חייבים אתם ילדיי היקרים לציין את שקורה לכם בצינונים של התורה, אל תשכחו את הדרך שהלכתם בה עד עכשיו, כדי שתוכלו למצוא אותה ברצות ה', אם יפריעו לכם להתפלל כל יום אל תשכחו לקרות קריאת שמע שלוש פעמים ביום לכל הפחות, אם יכריחו אתכם לאכול טרפות אל תשכחו לשפוך ארצה מכל מאכל שלוש כפות מן האוכל, כדי שלא תשכחו שאכלתם טרפה, אל תמצצו את לשד העצמות הטרפות, אלו יהיו הצינונים בדרככם, זוכר הוא היטב את דברי הרב ואם כי שכח כבר הרבה דברים, את הצינונים הללו לדרכי היהדות הוא לא שכת, והנה הוא עומד כעת בבית כנסת אחרי עשרים וחמש שנים של שמד ושל עינויים, אין לו מה לקוות רק כשיזקינו ולא יהיו עוד כשרים לעבודת צבא או אז ישחררו אותם, אולם אז כבר יהיו שברי כלים ולא יצילו עוד לשום מלאכה, הם יגמרו את שארית ימיהם באיזה בית זקנים לעניים. הבכיות נשמעו היטב בין כותלי בית הכנסת, הקצינים שממרו עליהם ידעו כי מותר ליהודים להתפלל, הם גם ידעו כי אין להם מה לפחד מהחיילים היהודים, ועזבו אותם לנפשם, משך כל היום לא עזב שום חייל את בית הכנסת שכן היה זה יומו הגדול, פה יהודי חופשי הוא, פה עיניו טהורות כנפשו, וכל נימי נפשו נמסרו ביום זה לאלוקיו.

פנה יום, השמש עמדה בראשי האילנות, הגיעה עת תפילת נעילה רחש בקרב הקהל, יש שרצו לכבד את אחד מגדולי ישראל הנמצאים בבית הכנסת לעבור לפני התיבה בתפילת נעילה, וכי מילתא זוטרתא היא שה"צמח צדק" או הגאון מוולוז'ין יהיו שלוחי ציבור, קהילות אחרות היו נותנות כל הון דעלמא בעד כבוד גדול כזה, והנה ניגשו כמה חיילים והביעו את רצונם כי מן הראוי לכבד בתפילה זו את אחד החיילים, יען כי הוא ואולי הוא היחידי שראוי לזה מכל הבחינות, הם סיפרו כי אף לא אחד מהם עבר גיהנום כמו אותו החייל, כל הייסורים עברו על גופו ואין בו איבר שלא ספג ייסורי איוב, הוא קידש את השם כאחד מקדושי ישראל, ולא קם כמוהו שהחזיק בתורת אלוקיו אחרי עינויים כה נוראים, אחד החיילים ניגש אל גדולי ישראל ששמעו על כך ואמר להם תבקשו נא רבותי שיגלה לכם את בשרו ותיווכחו כי אין בו אפילו חוט אחד שראין בו פצעים, הוא כולו שותת דם, תראו נא אין בשרו נראה כלל כבשר אדם אלא כעור חרוך. מי הוא החייל האלמוני הזה? הנה הוא עומד בפניה כולו נתון בתפילתו, עיניו מעיין של דמע עומד הוא כפוף על גבי מחזורו, בקושי אומר את התפילה כיוון שבקושי יודע לקרוא בו, לא הספיק ללמוד הרבה ומה שלמד שכח במשך השנים הרבות בין הנכרים, אולם הוא יודע כי הקב"ה חס ושלום לא התרחק ממנו, הוא יודע כמעט את כל התפילות בעל פה, ומכל שכן תפילת יום הכפורים, ושנית הלוא הבוחן לבבות, את הלב הוא רוצה, והרי הוא מסר את כל לבו ונפשו את דמו ואת לשדו, הוא לא הויל דמע של חולין אלא הכול לכבודו יתברך, הוא לא התאנח על כאביו ויסוריו האיומים, אלא על כך שיסורים אלו מקשים עליו לעבוד את ה' מתוך שמחה, הוא מסר את כל גופו כל וריר ועורק שבגופו קודש לה'. הקב"ה יודע ורואה את גופו הקרוע לגורים, אלפי השוטים שעברו על גופו חרטו בו את אותותיהם, יבואו החורים בגופו הצלקות וכו' ויעידו בפני מי שאמר והיה העולם, כי הוא נשאר בכל זאת יהודי וכל בקשתו היא להישאר כזה.

והנה נשמע קולו של יהודי טהור הקנטוניסט

היה זה בשנת תר"ב או תר"ג, שנים קשות עברו על עם ישראל אשר ברוסיה הגדולה תחת מלכותו של הצאר הייתה זו אחת התקופות האיזמות בהיסטוריה של העם היהודי, מהולה היא בדם, בדמע ובקידוש השם, הגזירה הקשה ביותר שניחתה על עם ישראל באותן השנים הייתה גזירת הקנטוניסטים, שרק מוח אטום ולב אבן יכלו להמציא גזירה כה מחרידה ומזועזעת את הנפש, מיטודותיה היו אלו חוליות של סדיסטים מצבאו של הצאר שעברו בערים ובעיירות היהודיים ברחבי רוסיה, וחטפו לעבודת הצבא ילדים ונערים צעירים לעבודת הצבא, על הצעירים לתת מחייהם עשרים וחמש שנה בעבור עבודת הצבא בשירותו של הצאר, הילדים נחטפו מביתם ולעתים מתוך זרועותיהם של ההורים ההמומים והבוכיים, ונלקחו בכוח למקומות לא נודעים שם חויבו לעבודות קשות בשירות הצבא, חונכו בקשיחות ואף נדרשו להמיר את דתם, אמנם קנטוניסטים אלו היו צעירים אך רבים מהם מסרו נפשם על קידוש השם, הם עברו עינויי מוות ממש ולא בגדו בתורתם ובעצמם, הם החזיקו מעמד עשרות שנים, לא זו בלבד שלא נתפתו לשידולי הקצינים הרוסיים של הצאר האכזרי, אלא עוד הוסיפו קדושה על קדושתם, עשרות בשנים עונו נתייסרו והוכו עד מוות.

לחיילים יהודים אלה היה בית כנסת עשוי מקרשים פשוטים ללא שום פאר, אולם בעבורם היה זה ארמון, שבאו אליו בשבתות וחגים לשפוך את שיחם לפני הקב"ה. חוק היה בבית הכנסת, שלפני העמוד יעברו רק החיילים, באשר הם ידעו להתפלל מכל הלב והנפש בעבור חבריהם בצרה. בימים הנוראים באותה השנה הגיעו בנוסף ליהודים וחיילים רבים להתפלל בבית הכנסת הצבאי, גם שני מאורות ישראל שבדור ההוא: הרה"ק ה"צמח צדק" מליובאוויטש זיע"א וראש ישיבת וולאז'ין הרה"ק רבי יצחק זיע"א. שני צדיקים אלה נודמנו לעיר הבריה בקשר לעניינים ציבוריים שעמדו באותם ימים בראש סדר יומו של העם היהודי ברוסיה, היה עליהם להופיע בפני שרים רמי מעלה ולרגל שליחות המצווה נשאר בפטרסבורג גם ליום הכיפורים, מובן ששני הצדיקים באו להתפלל בבית הכנסת היחידי בעיר, הוא בית הכנסת הצבאי, בית הכנסת היה מלא מפה לפה, חיילים בדרגות שונות ובלבושים שונים התקבצו ובאו, פניהם מלאו חרדה הם ידעו כי כעת נחרץ גורלם שהיה מר בלאו הכי, הם ידעו כי חייהם תלויים להם מנגד במשך כל השנה, וכל לבם היה נתון למחשבותיהם הנוגות, לא היה להם לא בית ולא משפחה, הם נלקחו לצבא בעודם נערים קטנים, לאחדים מהם כבר עברו שנה מהיום המר שבו נקרעו מחיק אמותיהם, רבים מהם כבר לא זכרו את בית אביהם, אפילו מראה הוריהם נטשטש זה מכבר, את עיירתם בוודאי לא זכרו, אולם בלבם נשארו יהודים נאמנים, אחד מהם עוד זכר את פניו של רב העיירה שלו, פניו היו שחורות כשולי קדרה שעה שנלקחו מביתם ומעיירתם בכוח הזרוע, הרב חיבק ונישק את כל אחד מהילדים, ולא הפסיק לבכות ולנחמם בשעה שהשיירה האומללה החלה לצעוד, רץ אחרי הילדים ודיבר אתם וכך אמר להם הרב: הנביא אמר לעמו הציבי לך ציונים, גם אתם ילדי אברהם יצחק ויעקב חייבים להציב לכם ציונים בדרככם הקשה של

צישל ונמשל

תפילת נעילה – החץ האחרון

עד כמה כוחה של תפילת נעילה ביום הכפורים: מעשה בציד שתעה בנבכי היער, וניסה למצוא את הדרך לחזור לביתו, כל רגע ורגע היה מוכן ומזומן לקדם פני הרעה בדמות חיות טורפות או שודדים, וכך כשקשתו בידו הלך בפחד ובאימת מוות, לפתע פתאום שמע תנועה מבין העצים, ומיד שיגר לעברו חץ, כשהתקרב הצייד בזהירות ובשקט לבדוק אל מי ירה, ואם הצליח לפגוע, נוכח לגלות כי אין זה אלא שיח יבש. לאחר מכן שוב ראה משהו חשוד מבין העצים, ושוב שיגר חץ לעבר המקום, אך גם בפעם הזאת גילה כי לא היה זה אלא אבן.

אולם לחרדתו הבחין הצייד כי לא נותר בידו אלא חץ אחד, שהוא החץ האחרון העומד להגנתו מפני המזיקים. ואז נשמעה לפתע שאגת אריה אדירה, לבו פעם בחזקה כשהוא אוחו את החץ בידו, והוא יודע עד כמה עליו להיזהר בו כי חיו תלויים בחץ היחיד הזה.

כך גם האדם בימים הנוראים האלו, כאשר ספרי החיים וספרי המתים פתוחים לפני הקב"ה, הסכנה אורבת לכל אחד ואחד, כמו שאמרו "בינונים תלויים ועומדים", הנה כבר ירה האדם את החץ הראשון, וגם את החץ השני וגם את השלישי, הלא המה התפילות שהתפלל בראש השנה וביום הקדוש, אולם אין האדם בטוח שהתפילות אכן התקבלו לרצון לפני אדון כל, אולי לא התפלל בכוונה ראויה ורצויה, ומי יודע כמה מחשבות זרות התערבבו בהם, ולא נותרה בידו אלא התפילה האחרונה, תפילת נעילה, שהיא החץ האחרון, וחיוו תלויים בה וממידת הכוונה שיכוון בה.

(המגיד מדובנא זיע"א)

הוא הרים את ראשו ומי שהסתכל בעיניו ראה שהעיניים היה בהן הרבה מן הצער העמוק שרק עיניים יהודיות יכולות להביעו, היה בהן מן הביטחון האיתן שרק עיני יהודי מעונה יכולות להביעו, היתה בהן מן העקשנות האילמת שרק בעיניים יהודיות אפשר למצאה. "שיתפלל הוא תפילת נעילה פסקו הגאונים הצדיקים".

נתעטף החייל בטליתו וניגש לעמוד, שקט של שעת נעילה שקט של הרגעים האחרונים שלפני נעילת השער כל העם עמד מלא רטט, וחיכה לניגונו של החזן אולם הוא לא התחיל לנגן. נו... נו... פתאום מתוך השקט המתוח נשמע קולו של החייל המעונה, קול עבה ומגושם מלא סבל, הקול הדהד בחלל בית הכנסת כאילו מישוהו הכה בקורנס על גבי דבר עמום, כולם הפנו את ראשיהם לעברו, טליתות ניטלו מעל גבי הראשים עיניים הופנו אליו, אולם הוא לא ראה את כל זאת, הוא עמד בעיניים עצומות וראה את כל חייו לפניו, הוא חש את צליפות השוטים על גבו, הוא שמע את צעקות הפרא של הקצינים שהתעללו בו עשרות בשנים, הוא ראה את עצמו הולך בין מאה חיילים כשבדיהם מגלבים ארוכים המצליפים על גבו שותת הדם, באוזנו נחרטה צעקת השבר של אמו בשעה שלקחו אותו לצבא, לפניו עברו לילות ארוכים מלאי כמיהה ותקווה, הוא אסף את דמעותיו והנה הן נהרות, אולם אחרי ככלות הכול הוא בכל זאת נשאר יהודי, והנה הוא עומד לפני העמוד ועל ידו מאורי ישראל הם ישמעו את תפילתו, כי זכה היום להיות שליח הציבור הזה. נו... נו... עובר רחש לחש.

כן, כן! מיד הוא יתחיל להתפלל, אולם קודם לכן עליו להגיד דבר מזה לבורא העולמים. אין זו תפילה אלא שיחה קצרה. כי הרי אין לו בעולם אף לא אחד שיוכל לדבר איתו, תמיד הוא צעק אליו וכעת, בשעה שכמעט כל חייו כבר מאחוריו, יש בפיו משהו להגיד לו. והנה נשמע קולו של החייל, קולו של יהודי טהור: "רבנו של עולם! הנה אני עומד לפניך בתפילה, ועלי לבקש כמו כל אדם מישראל המבקש על נפשו ועל נפש ביתו, ובכן, על מה מבקש כל יהודי ממך? שיתן לו בנים, חיים ומזונות. אולם אני רווק, ולא רציתי להתחתן עד היום מטעמים הידועים רק לך ולי, בורא העולמים. חיים אינני מבקש, כי מי כמורך יודע כי טוב מותי מחיי, כי מה הם החיים שלי? דמעה רודפת דמעה, ובכל זאת אני מבקש עלי את המוות, גם על מזונות אינני מבקש, כי הרי אני משרת בצבא הצאר ואוכל על חשבוננו. ובכן, בוראי, מה עלי לבקש ממך ברגע זה? הוא השתתק קמעה, דומיה נשתררה בבית הכנסת, אף לא אחד לא העז להסב ראשו, שמה יפריע לדומייה. "רבון העולמים, לי הפשוט אין כאן אלא לבקש בקשה אחת ויחידה: יתגדל ויתקדש שמייה רבא!..."

צ'ין אדם לחברו

מעשה רב של רבי ישראל

פעם כשהיתה מחלת חולירע שולטת בעיר ווילנא, ציוה הרה"ק רבי ישראל מסלאנט זיע"א בערב יום כיפור, להביא לידיעת הציבור על ידי פרסום מודעות, שאסור לצום כדי לא להחליש את הגוף, שכן אז עלולה המחלה להתגבר חלילה, כשנודע לו כי המתפללים מהססים לציות לו, מה עשה רבי ישראל סאלאנטער, לאחר תפילת שחרית ביום הקדוש, עלה על הבימה, חילק למתפללים עוגות שהביא עמו, ואף הוא בעצמו בירך ברכת בורא מיני מזונות בקול רם, ואכל עוגה אחת לעיני העם, כי לדעתו היה מדובר בפיקוח נפש בשעת המגפה.

למה הסתכל הצדיק אל תוך עיניהם של המתפללים

מסופר על הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זיע"א, שהיה נוהג ביום הכפורים אחר הצהריים להסתובב בבית מדרשו ולהסתכל בעיני המתפללים, היו שהתלחשו שמסתמא מתבונן הרבי על קלסתר פניו אם אכן נמחק עוונותינו וכו', היו אלו רק השערות, אולם פשר מנהגו לא נודע, שנה אחת כשרבי יהושע הסתובב כמנהגו הלך ושוב, אירע שמתפלל אחד אחזו בולמוס, מיץ אץ אליו הרבי, הוציא מכיסו חתיכת עוגה ותחב לתוך פיו, עד שאורו עיניו, רק אז נודע הסיבה למנהגו זה.

ניצחני בני

סיפר הרה"ק ה"אמרי אמת" מגור זיע"א: יהודי אחד נצחני, זה היה פעם

בערב יום הקדוש כשנכנסתי לחדרי, והנה יהודי ניגש אלי ומוסר לי פתקא (קוויטעל), מרוב טרדותי אמרתי לו: "תאמין לי שאין פנאי אף רגע אחד". ענה היהודי המיוסר ואמר: "לי יש זמן למעלה מעשרים שנים לטפל בביתי החולנית שהעניק לי הקב"ה, ואילו לרבי אין בשבילה אף רגע אחד", אמרתי לו: "נצחני בני, ניצחני".

מה עשה הרב בבית החולים

בזמן שביהן הרה"ק רבי שלמה זלמן ליפשיץ בעל ה"חמדת שלמה" זיע"א כרבה של וורשא, פרצה מגיפת החולירע בעיר, הוציא הרב כרוז בערב יום הכפורים ובו הדגיש שהאחים הרחמנים של בית החולים לא יבואו לבית הכנסת לתפילת כל-נדרי, וישארו עם החולים משום פיקוח נפשות. כשהגיע זמן אמירת כל נדרי בבית מדרשו של הרב, התאסף כל הקהל, והרב טרם הופיע, המתינו שעה ארוכה, וכשראו שלא בא, שלחו אל ביתו לראות אם לא קרה ח"ו דבר, אך שם לא מצאוהו וגם אנשי ביתו לא ידעו אנא הלך. עלה בדעתו של אדם אחד לחפש את הרב בבית החולים, ובאמת נמצא שם, התברר הדבר: כאשר יצא הרב מביתו לבית הכנסת, החליט לסור לבית החולים לראות אם שמרו האחים המטפלים את פקודתו, והנה לא נמצא איש מהם, כי כולם לא יכלו לוותר על תפילת כל נדרי, לכן נשאר הרב למלא את מקומם, עד שחזרו האחים.

תלולא דצדקיא

שבת קודש ח' תשרי
הרה"ק רבי נח ב"ר מרדכי מלעכוויטש (תקצ"ד)
הרה"ק רבי אלעזר ניסן מדראביטש ב"ר משה מאיהעל (תרט"ו)

יום ראשון ט' תשרי
הרה"ק רבי דוד הלוי מסטעפין ב"ר שמואל (תלמיד הבעש"ט - תקע"א)

יום שני יום הכיפורים י' תשרי
הרה"ק רבי משה יצחק (ר' איציקל)
מפשעווארסק ב"ר נפתלי (תשל"ז)

יום שלישי י"א תשרי
הרה"ק רבי צבי אריה מאליק ב"ר גדליה (תקע"ב)

יום רביעי י"ב תשרי
הרה"ק רבי אברהם המלאך ב"ר דוב בער (תקל"ז)
הרה"ק רבי שמואל ב"ר מנחם מענדל המוהר"ש מליובאוויטש (תר"מ)

יום חמישי י"ג תשרי
הרה"ק רבי שלום שכנא מפראהביטש ב"ר אברהם המלאך (תקפ"ח)
הגה"ק רבי עקיבא אייגר ב"ר משה (תקצ"ח)

יום שישי י"ד תשרי
הרה"ק רבי ישראל ב"ר שבתי מקאזניץ (תקע"ה)
הרה"ק רבי יוסף צבי ב"ר ישראל דושינסקי (אב"ד ירושלים - תש"ט)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

מאת הרה"ג נגליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
פתיח "גם אני אודך רפורם יוסף הרש" על המערים.

דיני עניית אמן (ו')

א) לא יענה אמן קטופה, דהיינו שמחסר קריאת הנו"ן, ואינה מוציאה בפה שתהא ניכרת. (שו"ע או"ח סימן קכ"ד סעיף ח')

ב) לא יפסיק באמצע המילה של אמן. (רמ"א שם)

ג) לא יענה אמן יתומה, דהיינו שלא ימתין עם העניית האמן, אלא מיד שכלתה הברכה מפי המברך, יענה אמן. (רמ"א שם ובשו"ע הרב סעיף י"א)